

Zdravko M.

RAZMIŠLJANJE O VJERONAUKU

U svim našim gradovima i selima raste mnoštvo mladih ljudi koje su roditelji nekoć dali krstiti, ali im sami kasnije nisu pružili potrebnu vjersku pouku, niti im omogućili da je steknu na župskom vjeronauku. Uz te mlade »nepoučene kršćane« raste i mnoštvo njihovih vršnjaka koji ni krsta nisu primili. Dok prvi kroz djetinjstvo steknu bar nekakvu religioznu svijest, drugi znaju samo da oko njih žive ljudi koji se priznaju vjernicima, pa i u svakidašnjem životu to na neki način pokazuju.

Međutim, negdje između 12. i 18. godine života jednima i drugima ozbiljnije se nametne pitanje o smislu života koje uvijek graniči s pitanjem o Bogu. To razdoblje i inače je važno za njihov kasniji život u cijelosti, pa tako i za vjeru. Pastoralni radnici to dobro znaju. To je doba kad se u dušama mladih bije odlučna bitka hoće li postati vjernici ili nevjernici. Ne radi se, napokon, o bilo kakvom vjerovanju, nego o vjeri u osobnog Boga, Boga Objave, Isusa Krista.

Kako mladom čovjeku današnjice koji ne raste u ozračju »obiteljske Crkve« jer je srušena, omogućiti pristup jedinom, pravom, osobnom Bogu? Što poduzeti da se u tom sudbonosnom razdoblju života ne udalji od Boga nego da mu se još više približi? To pitanje Crkva s pravom postavlja, jer joj je povjereno da Radosnu vijest spasenja naviješta svim ljudima dobre volje, svim dobima i na svim mjestima.

Valja priznati da je naviještanje Radosne vijesti danas vrlo težak posao. Svijetom su zavladaile ideologije i pokreti koji žele ostvarenje čovjeka bez Boga ili dapače protiv Boga. Čovjeku obećavaju oslobođenje iz njega samog i propovijedaju humanizam uživanja. Odricanje proglašuju za ludost, a pokoravanje Bogu za slabost. Nikakvog se užitka ne treba odreći osim za volju još većeg, pa koje onda čudo da i duhan, i alkohol, i droga, i seks postaju nevolje strahovitih društvenih razmjera? Groznica

uživalačke potrošnje zahvatila je cijeli prostor evropske civilizacije, i samo se smioni s mukom odupiru. Na pijedestal božanstva dignuto je tijelo kao jedini sadržaj ljudskog bića. Ta se zabluda nesmetano širi u ime čovjekove slobode, iako već cijelo čovječanstvo strepi pred gujom koju je grijalo na svom srcu. Od svih su možda najviše uznemireni mladi, jer im je budućnost tako neizvjesna da ne vole o njoj ni misliti. Kako da se nade izlaz iz labirinta laži, a bez niti istine? Uklještenli između potrošačke nezasićenosti i ideološke nepodnošljivosti, ne vide ni smisao života, a to je pitanje zapravo tako staro kao i čovjek. Sa svakom se generacijom ponovo rađa, uvijek novo, uvijek svježije, uvijek sudbonosno!

Bili mladi kršteni ili ne, katehizirani ili ne, to im se pitanje postavlja, i moraju naći odgovor prikladan za svoje vrijeme. Nitko ga ne može naći mjesto njih, jer nitko ne živi mjesto njih. Ne može to ni generacija odraslih koja živi s njima, iako jednom rukom drži ključ njihove sudbine.

Kao što majka ne živi životom djeteta, nego mu samo omogućuje život, tako i Crkva odraslih, kao majka vjere mladih, mora mladima stvarati ozračje slobode, prostor u koji će rado dolaziti i sigurno ostajati, bez straha da će zbog svojih iskustava biti ismijani. Fizički gledano, takvo ozračje mora vladati u našim vjeronaučnim dvoranama, na hodočašćima i svim drugim okupljanjima gdje oni traže istinu o svom životu. Mladi su duboko svjesni da imaju pravo na punu i pravu istinu.

Kad sam jednoj ovećoj grupi sedamnaestogodišnjaka postavio pitanje: Da li znate da vam pravo na istinu jamči povelja Ujedinjenih naroda »O pravima čovjeka« i »Helsinška deklaracija«, kroz ironičan smijeh odgovorili su mi: »Političari se nisu trebali sastajati i trošiti pare da nam zamče pravo na slobodu i istinu. To pravo ima svaki čovjek i ne čekajući da mu ga dadnu nekakvi politički fosili!«

Bio sam iznenađen. Svoje sam djetinjstvo proživio u ratnom i poratnom strahu i kad mi vele da na nešto imam pravo, ne vjerujem.

U daljnjem razgovoru s mladima jedan se izrazio ovako: »Budućnost će sve te povelje uzimati kao dokaz da u naše vrijeme nije bilo slobode za istinu, jer nju treba samo tamo jamčiti gdje je pogažena i samo ondje gdje je ugrožena!«

Svi su se s njime suglasili. Očito je da mladi misle svojom glavom, i to je dobro, vrlo dobro! Objasnio sam im ipak svoju skepsu: prošlost i sadašnjost puna je ratova za oslobođenje. Ljudi se ne slažu uvijek ni u pojmu slobode, a kamoli u njezinu življenju. Mi pak kao kršćani drukčije pojmujemo slobodu od onih koji smatraju da je svaka vjera otuđenje, pa prema tome i zarobljenje. Za nas je Bog princip slobode i samo nam je On može u potpunosti jamčiti, kao i istinu. Složili smo se da je sloboda magična riječ koja mnoge privlači. To je ideal za koji se puno gine, a rijetko se postizava.

Kad god sam pred mladima načio pitanje slobode, kao da sam dirnuo u osinjak. Pitanjima nikad kraja, a lica se žare i tlak raste.

Nemojte govoriti da su mladi nestalni! To znaju i oni sami. To je zbog toga što povjerenja u sebe još nisu stekli, a u odrasle su ga izgubili. A zar odrasli nisu prečesto nestrpljivi? Htjeli bi rezultate svoga rada vidjeti što prije, a pri tom zaboravljaju da sazrijevanje ljudskog bića teče polako i traje godinama. Zato je i neizbježno stanovito nepovjerenje među generacijama tako različitih iskustava. Tu je jedini most poštivanje, a na nj se najlakše zaboravi.

Odrasli lako zaborave da je njihovo uvjerenje sagrađeno na njihovim iskustvima i da ga mladima ne mogu nametnuti, nego samo saopćiti kao dragocjenu orijentaciju. Isto tako mladi misle da je uvjerenje odraslih za njih bez značenja. Naprotiv! Ono im je snažan oslonac dok ne stanu na svoje noge. Zato je dobro da o svemu razgovaraju iskreno i otvoreno, poštujući tuđe uvjerenje, ali isto tako odrasli moraju poštivati slobodu mladih za osobno doživljavanje i spontano izražavanje. Buntovnički ton koji ponekad odjekne samo je znak da se još traže. I mladi i odrasli moraju znati: Niti je bunt put do istine, niti je sloboda nečiji monopol. Svijet sutra neće biti kao danas, niti prekosutra kao sutra, a uvijek će predstavljati sintezu ponude i traženja istine u slobodi i ljubavi. Sve su drugo tako zvani lomovi povijesti i potresi čovječanstva.

Zađemo li mladima u dušu, uvjerit ćemo se da prijateljstvo, ljubav, radost, nisu baš tako prazne riječi kako izgledaju. Život, smrt, sreća, za njih nisu puste tlapnje. To je dinamizam koji i njih drži i goni naprijed. Ako nisu religiozno orijentirani. Boga neće spominjati, ali je On duboko utkan u njihova iskustva. Bez njega se ne mogu dovoljno ni shvatiti ni objasniti. U njihovu govoru Bog je prisutan među retcima, iako ponešto drugačiji od Boga odraslih. Razgrnimo te njihove simbole, pa ćemo vidjeti da je značajan kulturni raskorak između nas i njih, ali je ista narav koja vapi za spasenjem.

Reknemo li mladima da su nevjernici, ostanu sasvim ravnodušni. Oni osjećaju da se njihovo vjersko doživljavanje ne može identificirati s našim, ali isto tako ne mogu prihvatiti naše govorne simbole o Bogu i svecima, jer im to izađe kao neki stari vjerski igrokaz. Za svijet vjere oni imaju svoje simbole, koji su u skladu s njihovim iskustvom, pa tako različitost simbola dovodi do nesporazuma, ako se ne trudimo oko uzajamnog razumijevanja u ljubavi, koja je ključ za sve tajne. Mlade svakako smeta predodžba o Bogu koja se stvorila u njihovim dušama na temelju dviju tvrdnji koje su o Bogu najčešće čuli, da je, naime, svemoguć i da kažnjava zle. Takva predodžba samo je torzo od pravoga Božjeg lica i ne može lih oduševiti i privući. Zato oni kreću za potpunijom spoznajom, koju naslućuju u znaku mira, prijateljstva i ljubavi. Nije stoga čudno što se mladi sve više zanimaju za Evanđelje, što ga čitaju u skupinama, raspravljaju o sadržaju, traže objašnjenja. I baš tu se pruža šansa današnjim katehetama da mladima prenesu svoja iskustva o Kristu, Božjem Sinu, kako ne bi ostao samo Isus čovjek iz Nazareta. Ne bude

li uz slovo Evanđelja prisutno i svjedočanstvo vjere, uvjerenje vjerovjesnika, Isus će ostati samo genijalan čovjek iz Nazareta, oko kojega se spleo bogat mit.

Zaista, većina mladih na tome i ostaje. Od Isusa—čovjeka ne dopiru do Isusa—Bogo-Čovjeka, od simbola ljubavi do same Ljubavi. Bog im i dalje ostaje stanovnik neba, a zemlja i dalje piše svoju povijest bez Njega. Toga raskola mladi u sebi ne premošćuju, jer vjerovati znači pripadati Crkvi, a Crkvu kroz svoje vjerovjesnike doživljavaju kao ustanovu koja o Kristu govori, ali u kojoj Krist ne živi. Crkva im je stara kulturna baština, koju jedno vrijeme promatraju kao turisti, a onda pođu dalje tražeći nove sadržaje. Mladi se pred Crkvom vladaju kao »običan svijet« pred »odličnim društvom«. Ne miješaju se s njim jer mu ne poznaju manire, pa se boje nesporazuma.

Stoga bismo se možda i mogli složiti s nekim smionijim promatračima i sociolozima religije kad vele da je izgled Crkve što ga sama o sebi daje zapreka vjere mladih. Zaodjenuta kulturnim ruhom prošlosti, teško je shvatljiva u sadašnjosti, a sav joj je smisao da bude putokaz budućnosti.

Zaista, Crkva se mora stalno pomlađivati kao majka koja rađa djecu. Ne smije postati dvorac koji se samo kiti starinom da bi ga posjetio gledali, ali da u njemu ne ostaju. Crkva je živa kuća, žive djece Božje, u kojoj je stalno prostrt stol za gozbu ljubavi. Ona ne smije navući zastor pred svetinju, kad ga je Krist jednom za vazda razderao, prošavši kroz smrt u uskrsnuće. To ne smije biti ni zastor jezika, ni običaja, ni zakona, jer »slovo ubija, a Duh oživljava«!

Nije stoga samo vidovito, nego i znakovito, što je papa Ivan XXIII. — Dobri napustio pozu dostojanstvenog vatikanskog zatočeniika, a Pavao VI. krenuo u svijet, dok se Ivan Pavao I. odrekao stoljetnog ceremonijala papinskog krunjenja. Taj bi ceremonijal svijetu današnjice, osobito mladima, bio ne samo arhaičan i teatralan, nego i nerazumljiv i neuvjerljiv kao legenda. A ipak, nijedan pontifikat nije kao taj u tako kratkom vremenu okupio toliko srdaca koja čeznu za nepatvorenom čovječnošću. Bez sumnje i taj je papa bio samo čovjek, premda je uzeo dva imena. Ono čime je privukao svijet, bila je toplina ličnosti koja je oko sebe zračila osjećaj slobode, spontanosti i jednostavnosti, svjedočeći za bogatstvo unutarnjeg sadržaja Duhom oplodene duše. Daleko od svakog društvenog elitizma kojemu ni porijeklom nije pripadao, Ivan-Pavao I. nije mogao zauzeti pozu poglavara-vladara. Želio je biti brat među braćom, svjestan da kao Petrov nasljednik mora u prvom redu svoju braću utvrđivati u vjeri i samo tako vršiti službu pastira u Božjem narodu.

Ako se igdje pokazalo da naši kriteriji nisu Božji kriteriji, da naše misli nisu Njegove misli, onda se to pokazalo pri izboru novog pape, Ivana Pavla II. Novinari su se prevarili, a svlijet se iznenadio kako je dobrom papi nađen još bolji nasljednik!

Ono što najviše začuđuje u svim tim pojavama jest sloboda i spontanost koju ljudi osjećaju oko vidljivog Kristovog Namjesnika. Kako da se ne sjetimo prizora oko jedinog Uzora!

Poganin stotnik moli Isusa bez straha za svoga bolesnog slugu, Petar za punicu, slijepci za vid, gubavi za očišćenje, hromi za ozdravljenje. Majke donose djecu, carinici prilaze bez tjeskobe, a javna grešnica odlazi preporođena. Bez rituala, bez ceremonijala! Govorio je bez hramske dostojanstvenosti, ali je »učio kao onaj koji ima vlast«. Riječju, milosrđem, patnjom, svjedočio je ono što je poganin tek u smrti spoznao i uskliknuo: »Uistinu, ovaj čovjek bijaše Sin Božji!« (Mk 15,39)

Jednostavnost i ljudska toplina u nastupu, jasnoća i snaga u riječi, prisnost s malim čovjekom, čije brige dobro poznaje, to su prve oznake novog pontifikata. I Ivanu Pavlu II. Krist je jedini i nedostiživi uzor. Drugog nema ni on, ni ikoji navjestitelj vjere ako želi biti autentičan u svome poslanju!

Vjeroučitelji su nakon roditelja prvi navjestitelji vjere u mladom naraštaju i o njihovu svjedočenju uvelike ovisi da li će na licu Crkve biti prisutan Bog u hodu kroz povijest. Njihov je zadatak da u konkretnoj sredini kroz prisni kontakt s mladima stvaraju ozračje slobode, jer samo u slobodi mogu se srca otvoriti istini, a Vječni Sijač posijati sjeme vjere, udijeliti dar Kraljevstva Božjeg. Svaki drugi stav kateheta bio bi više zapreka nego pomoć, a svaki drugi rad po vjeronaučnim dvoranama, hodočašćima i sličnim prigodama više je sijanje magle koju će vjetar raznijeti, nego prigoda u kojoj bi Bog djelovao.

Promotrimo li prilike u katehiziranju mladih, ne možemo se osloboditi pitanja: »Što je to mlade razbilo u male grupice? Je li to zaista potreba mladih da pobjegnu iz anonimnosti u masi i stvore anonimne grupice?

»Ja sam javno govorio svijetu. Ja sam uvijek učio u sinagogi i hramu, gdje se okupljaju svi Židovi. Ništa nisam govorio tajno«, rekao je Isus veUkom svećeniku i time svršio svoju obranu (Iv 18, 19-20). Zašto su današnji katehete tako skromni da se gotovo i ne zna gdje se nalaze? Čemu ta sramežljivost kad Istina oslobađa?

Ili nas možda još nije oslobodila, pa se bojimo biti grad sazidan na gori? Ili je to u našoj svjetiljci nestalo ulja pa smo je sakrili pod posudu, mjesto da visoko dignemo svjetlo kako bi svi oni koji žele ući vidjeli put?

A danas ima mnogo takvih po gradovima i selima!